

УДК 005.3:331.548

Тринчук Олена Борисівна

*к. психол. н., доцент кафедри управління персоналом і економіки праці,
Одеський національний економічний університет (Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІСТА

JEL classification: M540

Від менеджера початку XXI століття вимагається «бути підприємцем за способом життя», постійно проявляти творчість, бути «готовим до ризику». Формування управлінських компетенцій бакалаврів економічних спеціальностей здійснюється в процесі навчальної діяльності, тому було б доцільним вивчити структуру такої діяльності. За результатами аналізу структура навчальної діяльності має такі компоненти: мотивація; навчальні завдання в певних ситуаціях в різних формах; навчальні дії; контроль, що переходить у самоконтроль; оцінка, що переходить у самооцінку [1; 2].

Компетентнісний підхід до професійної підготовки бакалаврів економічних спеціальностей з набутих знаннями менеджменту базується на поняттях «компетенція» (сума знань у певній галузі) та «управлінська компетентність» (здатність реалізації управлінських знань і умінь) [3].

У результаті аналізу особливостей формування управлінської компетентності сучасного економіста за умов інтегративної його підготовки у закладі вищої освіти, можна відокремити наступні положення, а саме:

– Використання результатів психологічного аналізу і професіограм за дослідженням Є. Романової та порівняння характеристик домінуючих видів діяльності економіста і менеджера дало можливість з'ясувати, що ці професії взаємопов'язані та взаємозумовлені [4]. З'ясовано, що вони включають багато важливих і схожих за низкою критеріїв дій та видів діяльності, які забезпечуватимуть багатофункціональність фахівця в майбутній професійній діяльності та його мобільність на ринку праці. Так, здійснений порівняльний аналіз дозволяє виокремити спільні компоненти – види діяльності, загальні прийоми, процедури, операції управлінського характеру, домінуючий вид мислення, додаткові інтереси, умови роботи.

– Професія «економіст» – це фахівець з економіки, економічних питань, а професія «менеджер» – це людина, яка відповідає за координацію і контроль над організацією праці [4]. Спільним для цих професій є домінуючий спосіб мислення як стійка характеристика особистості, що пов'язана з адаптацією та координацією.

– Домінуючий інтерес у менеджера, на відміну від економіста, більш енергійний, практичний та ініціативний, належить до підприємницького типу. Аналіз особливостей професіограм дає змогу встановити, що умови роботи економіста та менеджера відрізняються своєю динамічністю [2].

– Аналіз даних, свідчить про те, що із 24 видів діяльності 16 (66,6%) є спільними для економіста та менеджера, тому інтеграція економічної і менеджерської підготовки фахівця у вищому навчальному закладі є природною та одночасно реальною, педагогічно та економічно доцільною.

– Формування управлінських компетенцій у студентів економічного ВНЗ стимулює розвиток у них пізнавального інтересу та позитивної мотивації не тільки до опанування професії економіста, але й до набуття навичок управління і самоуправління, постійного самовдосконалення і самовиховання [5].

– Згідно з деякими дослідженнями, існують чотири моделі (способи) визначення компетенцій: а) засновані на параметрах особистості; б) засновані на діяльності та на виконанні завдань; в) засновані на виконанні виробничої діяльності; г) засновані на управлінні результатами діяльності [5].

– Велику роль у менеджерській діяльності економістів відіграють особистісні якості: відповідальність, демократичність, комунікативність, творчість, лідерство, висока мотивація до безперервного навчання, інноваційність, цілеспрямованість, готовність до ризику та ін.

Управлінська компетентність постає однією з найважливіших умов фахівця у сфері економіки. В основі діяльності керівника в економічній сфері лежить складна система професійних установок, психологічно-особистісних якостей. Від психологічно-особистісних особливостей залежить наскільки кваліфікована людина займає посаду, так як економічна сфера діяльності – це одна з найважливіших галузей у професійній прослойці. Це, насамперед, точність, координація дій, швидка реакція і рішення професійних проблем і задач.

Отже, професійна освіта повинна формувати сучасного фахівця як цілісну особистість, яка має низку спеціальних та загальнолюдських якостей. Компетентність фахівця не обмежується суто професійними рамками; розвинена особистість має володіти всіма головними компетентностями.

У результаті ознайомлення студентів з вимогами до економістів і менеджерів на сучасному ринку праці, професіограмами економіста і менеджера, відбувається усвідомлення ними спорідненості цих професій, наявності умов для формування управлінських компетенцій в процесі професійної підготовки в економічному ВНЗ, що розкриває перспективу працевлаштування і подальшого кар'єрного зростання. Відповідно формується пізнавальний інтерес до навчання взагалі, вивчення навчальних дисциплін з менеджменту, зокрема та формування управлінських компетенцій як інтегрованого новоутворення, що дозволить виходити за межі спеціальності економіста.

Література

1. Морусов А. А. *Формирование управленческой компетентности экономистов-менеджеров в системе дополнительного профессионального образования* : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Ульяновский государственный университет. Ульяновск, 2012. 24 с.
2. Карамушка Л. М. *Психологія управління* : навч. посіб. Київ : Міленіум, 2013. 344 с.
3. Максимюк П. С. *Психологія управління*. [Б. м. : б. в.]. 76 с.
4. Романова Е. С. *99 популярных профессий. Психологический анализ и профессиограммы*. 2-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2014. 464 с.
5. Ходаківський Є. І. *Психологія управління* : підруч. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 664 с.